

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tyrocinium Artis Oratoriæ Sacræ Et Profanæ

Moine, Joseph

Solodori, 1714

2. De prima parte Pronuntiationis, seu de Moderatione vocis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68834)

Varietas.

III. Estne aliqua actio, quæ universaliter omni orationi conveniat? Resp. Nulla ratione; uti rursus Cic. L. 3. de Orat. n. 31. Nam & cause capitum alium quendam verborum sonum requirunt, alium rerum privatarum atq; parvarum; & aliud dicendi genus deliberationes, aliud laudationes, aliud iudicia, aliud sermones, aliud consolatio, aliud objurgatio, aliud disputatio, aliud historia desiderat. Refert etiam, qui audiant, senatus, an populus, an iudices: frequentes, an pauci, an singuli: & quales ipsi quoq; oratores, qua sint aetate, honore, auctoritate, debet videri: tempus pacis, an belli; festinationis, an otij. Itaq; hoc loco nihil sanè est, quod præcipi posse videatur, nisi ut figuram orationis plenioris & tenuioris, & item illius mediocris, ad id, quod agimus, deligamus. Ornamentis iisdem uti ferè licebit, aliàs contentiùs, aliàs summissiùs: omnique in re posse, quod deceat, facere, artis & natura est; scire, quid, quandòq; deceat, prudentia.

CAPUT II.

De prima parte Pronuntiationis,
seu de moderatione vocis.

Vox sit sonora.

I. **Q**ualis universim debet esse vox? Resp. Cic. L. 3. de Orat. n. 40. Vocis sonus est ipse moderandus. Nolo exprimi litteras putidiùs, nolo obscurari negligentius, nolo verba exiliter exanimata exire, nolo inflata &

an

anhelata gravius. Itaque vox sit 1. *Sonora*, & saltem tam fortis, ut à quovis auditore possit bene percipi in eo spatio, in quo dicitur.

2. *Nitida*, hoc est, non aspera; nec contrà sub- nitida,

furda, cava, tenuis, fracta: non rudis, immanis, rauca, strepera: nec sit varia, quæ scilicet dicenti non semper pareat; non pinguis, non mollis & effæminata, non per nares media ex parte extrusa, non denique parùm durabilis, & receptu difficilis.

3. *Articulata*, sive quæ singulas syllabas, præsertim articolata.

postremas, distinctè exprimat, quas tamen non pauci cum magna molestia auditorum aut absorbent, aut deformiter contrahunt.

Ut autem necessaria est distinctio verborum, ita permolesta illa quorundam lentitudo, singulas syllabas, & propemodum litteras computantium, & odiosè in aures annumerantium. Neque verba tantùm decet esse articulata, sed sermo totus ita sit distinctus, ut finito Inciso aut Membro non nihil brevius, aliquantulum verò longius finita Periodo aut sensu vox interquiescat.

Hæc separatio efficit, ut mediocris vocis Orator meliùs intelligatur, quàm clamosus alius, qui tali moderatione non utitur. Legantur quæ Cic. L. 3. ad Heren. n. 21. & 22. docet. Inter alia habet: *Intervalla vocem confirmant: eadem sententias concinniores divisione reddunt, & auditori spatium cogitandi relinquunt.*

4. Nec nimum diducatur os, nec contrahatur.

hatur. Prius qui faciunt, inconditas voces evolvunt; alterum vocem intercludit. 5. Neque tarda sit loquela, neque præceptis. Illud fastidium creat auditoribus, hoc juvenem sapit, qui memoriam jactat, nec auditoribus satis spatii permittit, ut possint dicentem cogitando & intelligendo assequi. 6. Vox non nimium extollatur, aut deprimatur, sed loco se accommodet. Sunt tamen, in quibus altius loqui, nihilominus non vociferari, licet, orationis partes; sunt, quæ remissiores vocem exigunt, uti dicitur. Nimiis clamor ipsum dicentem ita fatigat, ut in fine, quando potentior esse deberet oratio, viribus destituatur. Sit itaque vox urbana, suavis citra lenocinium, & affectationem, ut cum voluptate audiatur. 7. Cavendum, ne ita dicat, ut canere potius videatur. Maximè ne ita certi tractus ac longitudinis tonos assumat, ut iidem semper recurrant, &, sive sensus finitus sit, sive medius, tonus idem ab initio repetatur. Quo nescio, an quidquam sit magis tædiosum & infulsus. Provenit hic defectus à mala consuetudine, quam studiosè corrigere convenit. Est quidem tenuis aliquis veluti cantus, seu vocis flexus, in Interrogatione, Exclamatione, &c. Sed de isto hinc non est sermo. 8. Vitandum denique vitium, quod *Monotonia* vocatur, quo scilicet eodem prorsus vocis sono, sine ulla variatione, oratio con-

con-

continuatur, quod mirè dicentem & audientem fatigat, omnémque ornatum Figuris, & vim orationi, adimit. Quid, quòd ipsa natura nos edocet pro diversitate rerum aliter atque aliter vocem inflectere? Alio utique modo proferimus res jucundas, alio tristes; alio loquimur irati, alio supplices, alio consolantes, alio corripientes; alio petimus veniam, alio minitmur, &c. Quòd propiùs verò sermo accedit ad naturam, eò est gratior; quò magis ab ea recedit, eò magis offendit. Sed hæc distinctiùs explicanda sunt.

II. Pro quarum rerum diversitate vox varianda est? Resp. 1. Pro diversitate partium orationis. 2. Subjecti, de quo loquimur. 3. Figurarum. 4. Affectuum. 5. Verborum magis aut minùs consonantium. 6. Periodorum. Hæc nunc singillatim prosequamur.

III. Quæ vox variis orationis partibus convenit? Resp. *Exordium* pronuntiatur voce moderatâ, gravi, tranquillâ & modestâ. Mirantur auditores *Exordium* clamosum. Demissiùs prolatum eosdem languidos facit. Modestia dicentis, tanquam reverentiæ signum, in principio exhibitum, ipsos conciliat. Cic. L. 2. de Orat. n. 317. *Neq; est dubium, quin Exordium dicendi vehemens & pugnax non saepe esse debeat.* Et L. 3. ad Heren. n. 22. *Utile est ad firmitudinem vocis, sedata vox in principio.*

Qualis in variis partibus orationis.

capio.

cipio. Quid insuavius, quàm clamor in Exordio. Non negat tamen, Exordia, quæ aliquando ex abrupto cum vehementiore aliquo Affectu sumuntur, acriorem etiam vocem postulare. *Narramus* voce clara & aperta, semper tamen conformi rerum naturæ, quas recensemus. *Confirmamus* voce concitatiorē, firma & mascula, ad majus pondus rationibus addendum: variâ tamen pro diversitate Figurarum, & Affectuum, de quibus postea. *Peroratio* exigit vocem excitatam, vividam, & vehementem; in hac enim parte contendit Orator corda movere & vincere. Cic. L. c. n. 21. *Ex uno spiritu continenter multa dicere in extrema convenit oratione.* Et n. 213. *In genere dicendi, quod ad vitam & mores accommodatur, & principia tarda sunt, & exitus tamen spissi & producti esse debent.*

In diversis
subjectis.

IV. Quæ diversa subjecta, de quibus loquimur, decet? Resp. In precibus sit lenis & demissior. In suasionibus, monitionibus, pollicitationibus, & consolationibus gravis. In hortationibus fortis. In exponendo recta & æquabilis. In operibus mirabilibus naturæ & divinæ potentiæ cum gravitate & sono admirationis. In laude boni plena, elevata, & cum sono approbationis, atque æstimationis. In vituperio mali fortis, commota, cum sonitu indignationis & horroris. In jucundis & felicibus clara & hilaris. In adversis & lugubribus gravis & querula. In sub-

sublimibus magnifica. Tenera & suavis, dum sermo est de Bonitate; vehemens contra & minax, cum de Justitia & pœnis divinis aut enormitate peccati; querula cum de miseris peccatorum agimus, Quia tamen inter has ipsas res una major est altera, v.g. Parricidium Furto, mirabilia cœli mirabilibus terræ, &c. rei magnitudinem vocis quoque modus prudenter sequatur.

v. Quæ vocis mutatio in Figuris assumitur? Resp. Longum esset singulas prosequi. In Figuris. Præcipuarum variatio talis est. *Interrogatio* habet naturalem quendam sonum & inflexionem, plerumque circa finem, ab experientia notiolem, quàm ut explicari debeat. In leniore tamen Interrogatione lenius, in acriore acrius sonat. Eodem modo *Exclamatio* & *Optatio* sonum seu accentum habent, à natura nobis cognitum. *Antitheses* petunt duos sonos distinctos, in priore contrario magis elevatum; in altero ipsi opposito nonnihil demissiolem. *Apostrophe* metitur vocem juxta suum subjectum, ut num. præc. de admonitione, hortatione, &c. dictum est. *Communicationis* par ferè est ratio. *Subjectionis* prior pars tenet modum Interrogationis; altera profertur semper voce quadam demissiolem. *Prosopopœia*, uti sermonem alterius introducit, ita fit voce taliter mutata, ut appareat, Oratorem loqui non suo, sed alterius nomine; idque pro diversitate subjecti

subjecti variè, v.g. in precibus demissâ, in exprobratione ingratitude mixtâ ex querula & irata. Per hoc non doceo, imitandam esse in omnibus vocem, v. g. puero aut foeminae naturalem. *Instando & urgendo* adversarium vox est gravis & acris. In *Obsecratione* tenera & ad motum comparata. *Suspensio & Dubitatio* habent in propositione & remotione modum supra in subjectione indicatum; conclusio verò earundem voce firmiore enuntiatur. Et sic de reliquis, quarum omnium pronuntiandi modos facilius est discere observando bonos actores, quàm præcepta legendo.

In Affectibus.

VI. Quomodo Affectus vocem variant?
 Resp. Neque hîc multis præceptionibus opus est, sed unicâ. Vocis modus imitetur cujusque Passionis, quam Orator excitare molitur, naturam. Ea nempe ratione vocem inflectat, qua inflectunt tali Passione à natura agitati, aut eam alteri imprimere volentes. Hanc rationem, quod suo loco monui, facilius Orator assequetur, si seipsum prius conetur commovere illo Affectu, ad quem alios cupit incitare. Ita fiet, ut sponse sua in *Ira* sit usus voce acutâ, incitatâ, & crebro incidente; in *Tristitia* fractâ; in *Commiseratione* flexibili; in *Timore* dejectâ & hæsitante; in *Gaudio* tenerâ, effusâ, hilari; in *Amore* affabili & amœnâ; in *Odio* asperâ & severâ; in *Spe* nonnihil elatâ & firmâ; in ostensione

stensione *Doloris* ob acceptam injuriam, elevatâ, vehementi, & ardenti; & ita in reliquis. Cic. L. 2. de Orat. n. 214. *Illud autem genus orationis non cognitionem judicis, sed magis perturbationem requirit, quam consequi nisi multa, & varia, & copiosa oratione, & simili contentione actionis nemo potest. Quare qui aut breviter aut summissè dicunt, docere judicem possunt, commovere non possunt, in quo sunt omnia.*

VII. Quid in pronuntiatione nonnullorum verborum servandum? Resp. Verba In quibusdam verbis, magna, & majorem in se sublimitatem continentia, efferantur cum aliqua gravitate & magnificentia, cujusmodi sunt: *Admirabilis, Immensus, Augustus, Incredibilis, Sublimis, Majestas, Omnipotentia, &c.* Particulæ affirmativæ firmiter, ut: *Profectò, certè, Enimvero, necessariò, absolutè, infallibiliter, violenter, &c.* Verba malum aliquod significantia cum accentu tristi, qualia sunt: *Infelix, Funestus, Lugubris, Deplorandus, Desperatus, &c.* Quæ ad vituperium referuntur, voce elatâ, comotâ, & velut horrente, ut: *Execrabilis, Atrox, Immanis, Enormis, Monstrosus, sacrilegus, &c.*

VIII. Qualiter variatur vox in Periodis? In Periodis.
Resp. Periodus inchoëtur nonnihil profundiore voce (non tamen semper eodem modo, ne superius rejecta cantilena prodeat) quæ sensim se extollat, donec Periodus sit absoluta. In fine diligenter curetur distincta expressio postremæ syllabæ, maxi-
mè

mè si contineat vocalem, quæ propter obscuritatem aut teneritudinem minùs soleat percipi, quales sunt : I. U. E. Idque potissimùm observandum, quando adsunt frequentes auditores : docet enim experientia, quòd, quò plures adsunt, eò vox, & nominatim ultima syllaba, debiliùs ad aures accidat, ita quidem, ut, quando putat O-rator, se ad hoc incommodum prævertendum ultima nimis durè exprimere, nihilominus vox non fortior proveniat, quàm in ordinario sermone coram paucis, nisi valde robusta sit, aut resonans. Periodus juxta Ciceronem non deberet esse longior, quàm ut uno spiritu commodè possit pronuntiari. Si tamen inter loquendum, aut antea, sentiat, aliquam esse, quæ extensionem spiritûs excedat, inter dicendum sic respiret, ut non penitus interrumpat; sed potiùs ad finem Membrorum vel Incisorum brevia recipiendi spiritûs intervalla, quæ minùs adverti possint, captet.

Defectus vo-
cis quomodo
juvetur.

IX. Quomodo curari potest naturalis defectus vocis? Resp. *Debilem* multi juvant se circa renes cingulo latiore constringendo: *Brevem*, id est minùs durabilem, sibi aptando Periodos minùs longas, aut ante concionem fumendo aliquid, quo confortentur, aut interquiescendo; quod ultimum tamen multis parùm probatur: *Raucam* certis liquoribus, gutturi deleniendo idoneis. Re-
ferre

ferre hîc juvat ex Quintil. L. II. c. 3. quomodo Græcæ Eloquentiæ princeps Demosthenes suos hujusmodi defectus correxerit. Laborabat linguâ blæsâ & lentâ ; privatim loquens calculo in os ingesto volubiliorem, & ad voces articulandas magis flexilem reddebat. Brevem halitum emendavit, aliquas Periodos pronuntiando, dum celeriter colles arduos conscendebat. Debilitatem vocis roborabat declamando orationes ad litus maris æstuantis, ubi sonitum fluctuum sua voce superare contendebat. Gestum verò stans ante prægrande speculum ordinabat. Ita alii constrictis renibus in densiore sylva declamando suam vocem ad justam firmitatem perduxerunt.

CAPUT III.

De secunda parte Pronuntiationis, seu de moderatione Gestûs.

I. **Q**uid est Gestus ? Resp. Est oris, totiusque corporis decens motus, & ad ea, quæ dicuntur, apta conformatio. Quid Gestus.

II. Quid in compositione totius corporis observandum? Resp. Status ipsius sit erectus, h. e. non antrorsum incurvus, non ad latus inclinatus, multò minùs cathedræ inurbane innixus; sed virilis & gravis, non tamen ita, ut superbiam aliquam sapiat. Itaque levitas Observanda universim.

vitas